

FAKTOR PERAMAL MINAT BELIA UNTUK MENJADI NELAYAN: SATU KAJIAN DI MUKIM KUALA BESUT, TERENGGANU

WAN MOHD ZAIFURIN WAN NAWANG @ WAN AHMAD¹,
IBRAHIM MAMAT² & ABDUL MAJID MOHD ISA³

Abstrak. Mukim Kuala Besut merupakan salah satu kawasan perikanan utama di Negeri Terengganu. Justeru, pihak Kerajaan telah menyediakan pelbagai kemudahan perikanan dan program pembangunan untuk membangunkan keluarga nelayan. Bagaimanapun, generasi muda nelayan di Mukim Kuala Besut didapati tidak berminat untuk menceburi bidang perikanan. Kajian ini bertujuan untuk mengkaji minat belia dalam kerjaya nelayan di Mukim Kuala Besut. Seramai 365 orang belia lelaki, berumur antara 18 hingga 40 tahun, terdiri daripada anak nelayan Melayu telah dipilih sebagai responden kajian. Dapatan kajian menunjukkan bahawa minat belia untuk menceburi kerjaya nelayan berada pada tahap yang sederhana. Tiga faktor utama yang mempengaruhi minat mereka ialah program latihan, faedah dan pemasaran.

Kata kunci: Belia; minat; kerjaya; nelayan

Abstract. Mukim Kuala Besut is one of the main fishing areas in Terengganu. Numerous fishing facilities and development programs have been implemented by the Government to support the families of fishermen. However, most of the young generation in Mukim Kuala Besut were not interested in fishing industry. The objective of the study is to explore the interest of youth in a fishing career in Mukim Kuala Besut. A sampel of 365 young males, aged between 18 to 40 years old, children of Malay fishermen were chosen for this study. The results of the study showed that the level of youths' interest in fishing career was moderate. Three main factors influencing their interest were training programs, benefits and marketing.

Keywords: Youth; interest; career; fisherman

1.0 PENGENALAN

Sektor perikanan di Malaysia pada tahun 1997 dan 1998 menunjukkan prestasi yang baik. Bilangan nelayan di seluruh negara bertambah daripada seramai 79,000 orang (1997) kepada 81,547 orang (1998). Jumlah pengeluaran hasil laut meningkat daripada 1,280,907 metrik tan (1997) kepada 1,353,197 metrik tan (1998). Dalam tempoh yang sama nilai pengeluaran meningkat daripada RM 4.35 bilion kepada RM 4.53 bilion. Sumbangannya terhadap Keluaran Dalam Negara Kasar (KDKNK) turut meningkat sedikit, iaitu sebanyak 0.05% (Jabatan Perikanan, 1999 dan 2000).

^{1,2&3}Universiti Malaysia Terengganu, 21030 Kuala Terengganu, Terengganu

Manakala bilangan nelayan di Terengganu dari tahun 1980 hingga 2004 menunjukkan arah turun naik, iaitu seramai 13,113 orang (1980), 8,461 orang (1990), 11,018 orang (1995) dan 8,749 orang (2004). Bilangan nelayan di Daerah Besut paling ramai berbanding kawasan perikanan lain di Terengganu. Nelayan di Daerah Besut seramai 2,664 orang (30.45%), diikuti Kuala Terengganu 2,153 orang (24.61%), Kemaman 1,211 orang (13.84%), Marang 1,096 orang (12.52%), Dungun 999 orang (11.42%) dan Setiu 626 orang (7.16%). Dalam tempoh yang sama, Daerah Besut turut mempunyai nelayan asing paling ramai (57.87%) berbanding kawasan perikanan lain di Terengganu (Unit Pengurusan Maklumat Negeri, 2006).

Projek di bawah Rancangan Malaysia Keempat (1981-1985), memberi faedah kepada nelayan di Mukim Kuala Besut dalam meningkatkan produktiviti dan taraf hidup mereka. Antara projek LKIM di Mukim Kuala Besut ialah membina Pejabat Kawasan Pembangunan Nelayan (KPN) yang bernilai RM 500 ribu dan Slipway RM 420 ribu (Tengku Mahmud, 1994). LKIM turut menyediakan kompleks pendaratan ikan yang beroperasi pada tahun 1984 untuk kegunaan nelayan mendaratkan hasil tangkapan mereka (Ruslidaini Akmal, 2001).

Tinjauan literatur turut menunjukkan bahawa beberapa kajian telah dijalankan di Mukim Kuala Besut tentang sektor perikanan. Tengku Mahmud, 1994; Wan Mohd Nazulkipli, 1995; Wan Noor Ashikin, 1996; dan Ruslidaini Akmal, 2001 mendapati sektor perikanan di Mukim Kuala Besut menghadapi masalah kekurangan tenaga kerja kerana anak nelayan atau belia gemar berhijrah dan bekerja di bandar. Kementerian Belia dan Sukan mentakrifkan belia ialah orang yang berumur antara 15 hingga 40 tahun (Panel Perbincangan Meja Bulat, Kementerian Belia dan Sukan, 2004).

1.1 Latar Belakang Masalah

Penghijrahan belia dari desa ke bandar menjadi punca kemerosotan tenaga kerja dalam sektor perikanan. Mentaliti kebendaan telah menyebabkan golongan belia terutama yang tinggal di desa berhijrah ke bandar kerana ingin menikmati kemewahan dan keseronokan hidup (Rozhan, 2002). Masalah kekurangan tenaga kerja di sektor perikanan di Terengganu berlaku sejak 20 tahun dahulu. Masalah ini bukan sahaja disebabkan migrasi penduduk tetapi sikap nelayan tempatan itu sendiri. Belia nelayan yang bekerja sebagai nelayan di Mukim Kuala Besut kurang berminat turun ke laut menangkap ikan untuk tempoh yang lama (Che Deraman dan Mohamad, 2004).

1.2 Penyataan Masalah

Usaha Kerajaan melaksanakan Projek Besut Baru sepatutnya dapat meningkatkan minat belia nelayan dalam kerjaya yang diceburi oleh mereka. Projek juga mampu memperbaiki kehidupan dan aktiviti harian. Namun masih ada belia nelayan kurang berminat turun ke laut menangkap ikan untuk tempoh yang lama. Mengapakah berlaku

demikian? Adakah belia tidak lagi berminat dalam kerjaya yang diceburi? Jika benar, kaedah apakah yang paling sesuai digunakan untuk menangani masalah ini? Masalah ini dianggap penting dalam komuniti nelayan kerana jika minat generasi muda rendah, maka implikasi yang sangat nyata kepada sektor perikanan ialah bilangan nelayan akan berkurangan dan kepandaian tentang ilmu kelautan yang selama ini diwarisi secara turun-temurun akan lenyap. Masalah ini juga dianggap penting kerana memberi kesan negatif kepada banyak pihak termasuk pengusaha bot tempatan, Persatuan Nelayan Kawasan (PNK) Cawangan Daerah Besut dan Kerajaan.

1.3 Objektif Kajian

Kajian ini mengandungi lima objektif, iaitu:

- (1) Mengkaji profil sosioekonomi responden,
- (2) Mengukur tahap minat responden dalam kerjaya nelayan,
- (3) Mengkaji perbezaan minat responden dalam kerjaya nelayan mengikut profil sosioekonomi,
- (4) Menentukan perkaitan faktor-faktor yang mempengaruhi minat responden dalam kerjaya nelayan, dan
- (5) Meramal sumbangan faktor-faktor yang mempengaruhi minat responden dalam kerjaya nelayan.

1.4 Hipotesis Kajian

Berdasarkan kepada lima objektif kajian di atas, penyelidik mengemukakan dua hipotesis nul yang utama, iaitu:

- Ho. Tidak wujud perbezaan signifikan minat responden dalam kerjaya nelayan mengikut profil sosioekonomi, dan
- Ho. Tidak wujud perkaitan signifikan faktor-faktor yang mempengaruhi minat responden dalam kerjaya nelayan.

2.0 SOROTAN KARYA

2.1 Sosioekonomi Belia Nelayan

Kajian mengenai perubahan sosioekonomi komuniti nelayan yang dijalankan oleh Chee (1982) di Hujung Tanjong, Kuala Terengganu mendapati bahawa faktor pendidikan bukan sahaja tidak membawa kebaikan, malah mendatangkan kesan yang negatif kepada sektor perikanan. Anak-anak nelayan yang memperoleh pendidikan formal tidak mahu meneruskan kerjaya keluarga mereka kerana lebih suka bekerja di sektor lain seperti perkilangan. Begitu juga kajian Muhamad Suhaidi (2003) yang

mendapati bahawa sebanyak 63% bapa atau generasi kedua yang bekerja sebagai nelayan di pesisiran pantai di Sarawak, menurun kepada 36% kerana anak mereka lebih cenderung untuk memilih sektor lain seperti perhotelan, perkilangan dan sektor awam.

2.2 Tahap Minat Belia dalam Kerjaya Nelayan

Kegiatan menangkap ikan boleh dianggap sebagai satu pekerjaan yang tidak tetap kerana dipengaruhi oleh pelbagai elemen luaran seperti cuaca, musim dan keadaan laut. Namun, sebahagian besar nelayan menganggap kegiatan menangkap ikan merupakan satu pekerjaan tetap dan perlu sepenuh masa, harus dipusakai dan mesti diteruskan walau apa pun terjadi (Abdullah Malim, 1994). Kajian oleh Normalakasuma (1993) pula mendapati bahawa penempatan semula penduduk Kampung Teluk Mengkuang, Daerah Kemaman di Negeri Terengganu akibat pembangunan industri petroleum dan gas menyebabkan kos serta perjalanan telah meningkat sebanyak dua hingga tiga kali ganda kerana lokasi tempat tinggal mereka berada lebih jauh daripada pantai. Walaupun begitu, sebahagian daripada penduduk meneruskan juga pekerjaan nelayan kerana kesukaran mendapatkan pekerjaan lain, persekitaran kerja, kehadiran rakan sekerja dari kampung yang sama dan pengalaman tradisi.

Penangkapan ikan di pesisir pantai didapati lebih praktikal dan menguntungkan nelayan berbanding kaedah perikanan laut dalam kerana memerlukan kos yang tinggi untuk membeli bot serta peralatan. Malah, faktor utama nelayan tidak berminat meneroka perikanan laut dalam kerana mereka terpaksa menghabiskan masa yang lama, iaitu satu hingga dua minggu di laut. Keadaan ini telah menyebabkan sebahagian besar nelayan tidak berminat menyertai kursus perikanan laut dalam anjuran Malayan Marin Industri (Elliston, 1977).

2.3 Faktor yang Mempengaruhi Minat Belia dalam Kerjaya Nelayan

Kajian terdahulu telah mengenal pasti sembilan faktor yang mempengaruhi minat belia dalam kerjaya nelayan, iaitu program latihan, perancangan, kemahiran, kemudahan perikanan, keperluan, pengalaman, faedah, dorongan serta pemasaran.

2.3.1 Program Latihan

Dalam sektor perikanan, agensi kerajaan seperti Jabatan Perikanan dan Lembaga Kemajuan Ikan Malaysia (LKIM) terlibat secara langsung dengan program latihan perikanan (Zaimah, 1996). Namun kajian Mohammad Raduan (1988) mendapati bahawa hanya sebahagian kecil nelayan (2.8%) di Semenanjung Malaysia menerima latihan dari agensi kerajaan seperti Jabatan Perikanan dan Majuikan. Sebahagian besar (74.7%) nelayan menerima latihan daripada keluarga masing-masing. Namun begitu,

terdapat juga kumpulan kecil nelayan (22.5%) yang tidak pernah menerima sebarang bentuk latihan.

2.3.2 Perancangan

Komuniti nelayan di Malaysia terlibat secara langsung dalam Dasar Ekonomi Baru (DEB) kerana sektor perikanan mengalami kadar kemiskinan yang tinggi pada tahun 1975 (63%) dan 1978 (55%). Dasar Kerajaan di bawah Rancangan Malaysia Keempat (RME) (1981-1985) yang berasaskan kepada matlamat DEB menjadi asas kepada pembentukan pelbagai program dan projek. Matlamat DEB adalah untuk membangun dan memajukan sektor perikanan, meninggikan daya pengeluaran serta menambah pendapatan nelayan (Saadullah, 1981).

Sektor perikanan di bawah Rancangan Malaysia Ketujuh (1996-2000) hingga Kesembilan (2006-2010) masih lagi diberi keutamaan oleh pihak kerajaan. Peruntukan untuk sektor ini semakin meningkat bagi menambah infrastruktur moden bagi menggalakkan penyertaan pihak swasta. Pembangunan modal insan lebih ditumpukan kepada penyediaan latihan untuk mengubah minda dan sikap nelayan serta generasi muda termasuk yang berpendidikan tinggi supaya terlibat secara lebih berkesan dalam aktiviti pertanian moden berasaskan komersil. Usaha ini dapat mewujudkan peluang pekerjaan terutama di kalangan siswazah yang menganggur (Unit Perancang Ekonomi, Jabatan Perdana Menteri, 2006).

2.3.3 Kemahiran

Firth (1990) mendapati bahawa antara tahun 1939-1940 tidak terdapat kecenderungan di kalangan golongan muda di Perupok, Kelantan untuk berhijrah ke bandar. Kajian semula oleh beliau pada tahun 1947 dan 1963 turut mendapati bahawa kemahiran yang diperturunkan kepada nelayan sejak kecil membolehkan seseorang lelaki membina pelaburan dalam bentuk pengetahuan khusus mengenai angin, cuaca, arus dan kebiasaan ikan. Kemahiran tersebut tidak boleh digunakan dalam pekerjaan lain. Kemahiran tersebut menyebabkan ramai pemuda tertarik kepada kegiatan menangkap ikan dan kegiatan di laut sebagai salah satu cara hidup (Yaacob dan Nor Hasnah, 1990).

2.3.4 Kemudahan Perikanan

Kekurangan kemudahan pendaratan yang lebih baik menyebabkan nelayan mendaratkan hasil tangkapan mereka di kawasan pantai. Nelayan yang berada di Pantai Timur Semenanjung Malaysia mengalami masalah untuk mendaratkan bot mereka di kawasan pantai semasa musim tengkujuh (Jomo, 1991). Kajian yang dijalankan oleh Biro Rundingan dan Inovasi Universiti Kebangsaan Malaysia (1997) mendapati bahawa hanya sebahagian kecil (18.5%) kompleks pendaratan ikan milik

LKIM di Negeri Johor disediakan di tempat tinggal nelayan. Sebahagian besar nelayan menggunakan jeti-jeti pemilik bot, milik sendiri dan Persatuan Nelayan atau Syarikat Kerjasama Nelayan.

2.3.5 Keperluan

Nelayan di Kuala Kurau Perak dan di Bandar Chukai Kemaman memerlukan jeti yang selesa supaya hasil tangkapan mereka dapat dinaikkan ke daratan dengan lebih sempurna (Ahmad Shariffuddin, 2001; Berita Harian, 2004). Nelayan juga masih memerlukan khidmat Lembaga Kemajuan Ikan Malaysia. Penswastaan lembaga ini menyebabkan segala kemudahan, bantuan dan program yang disusun atur untuk nelayan terhapus kerana segala-galanya dikomersilkan (Warga Nelayan Masih Perlukan Khidmat LKIM, 2005).

2.3.6 Pengalaman

Mohammad Raduan (1988) menyatakan bahawa sebahagian besar belia nelayan di Semenanjung Malaysia telah mula mempunyai pengalaman dalam kerja menangkap ikan selepas tamat sekolah rendah. Begitu juga Wan Hashim (1990) mendapati bahawa sebahagian besar anak-anak nelayan di Teluk Kecil, Pulau Pangkor pada tahun 1978 memperoleh pengalaman berkaitan kerja keluarga mereka setelah tamat persekolahan di peringkat Sijil Rendah Pelajaran (SRP).

2.3.7 Faedah

Pemberian subsidi perikanan oleh Kerajaan di Perupok Kelantan antara tahun 1980 hingga 1982 membolehkan beberapa orang juruselam dan nelayan sederhana menceburkan diri dalam perusahaan pukat jerut (Ishak, 1990). Sejak dari Rancangan Malaysia Ketiga (1976-1980), penyediaan kemudahan infrastruktur yang lebih baik, perkhidmatan pendaratan ikan (pusat perikanan kecil), kompleks perikanan dan pusat pemasaran di seluruh daerah di Negeri Sabah memberi banyak manfaat kepada nelayan. Usaha tersebut dapat membantu memajukan sektor ini di samping menyediakan peluang pekerjaan (Mary dan Kiong, 1994).

2.3.8 Dorongan

Tengku Mahmud (1994) menyatakan bahawa cita-cita anak nelayan di Setiu dari tahun 1940 hingga 1950 hanya ingin membantu bapa turun ke laut menangkap ikan bagi menambah pendapatan keluarga. Sebaliknya, dapatan kajian Biro Rundingan dan Inovasi Universiti Kebangsaan Malaysia (1997) pula mendapati sebahagian besar keluarga nelayan di Negeri Johor tidak mahu anak-anak mewarisi pekerjaan mereka. Dapatan ini hampir menyamai hasil kajian Hazil (2002) di Kuala Pahang, Pahang. Jelas di sini bahawa kebanyakan nelayan tidak mendorong anak mereka untuk menjadi nelayan sepenuh masa.

2.3.9 Pemasaran

Sharifah Zaleha (1973) mendapati bahawa ketiadaan modal untuk menyediakan kemudahan menyimpan dan mengangkut hasil tangkapan seperti ikan serta udang yang bermutu tinggi telah menyebabkan nelayan di Kampung Hujung Dawai, Kedah tidak dapat memasarkan sendiri ke pasar besar di Sungai Petani. Kekurangan modal juga menyebabkan orang tengah mengambil kesempatan dengan bertindak sebagai pembunga dan pemasar kepada hasil tangkapan mereka. Malah, menurut Ishak (2004), sikap segelintir nelayan di Negeri Perak yang menjadi ahli persatuan nelayan kawasan yang ingin mendapatkan keuntungan yang lebih menyebabkan masalah orang tengah sukar diatasi.

3.0 KERANGKA TEORI KAJIAN

Super telah memperkenalkan Teori Perkembangan Kerjaya pada tahun 1952 bersumberkan konsep-konsep sendiri yang ada dalam diri individu. Menurut Super (1952), keputusan seseorang berhubung kerjaya di sepanjang hidupnya mempunyai pertalian dengan beberapa faktor penentu seperti ekonomi, sosial dan psikologi. Pemilihan kerjaya oleh individu bukan sahaja melibatkan kompromi luaran antara individu dengan dunia pekerjaan, malah melibatkan juga kompromi dalaman antara keperluan individu, kemahuan ibu bapa dengan pengaruh kebudayaan (Sidek, 2003).

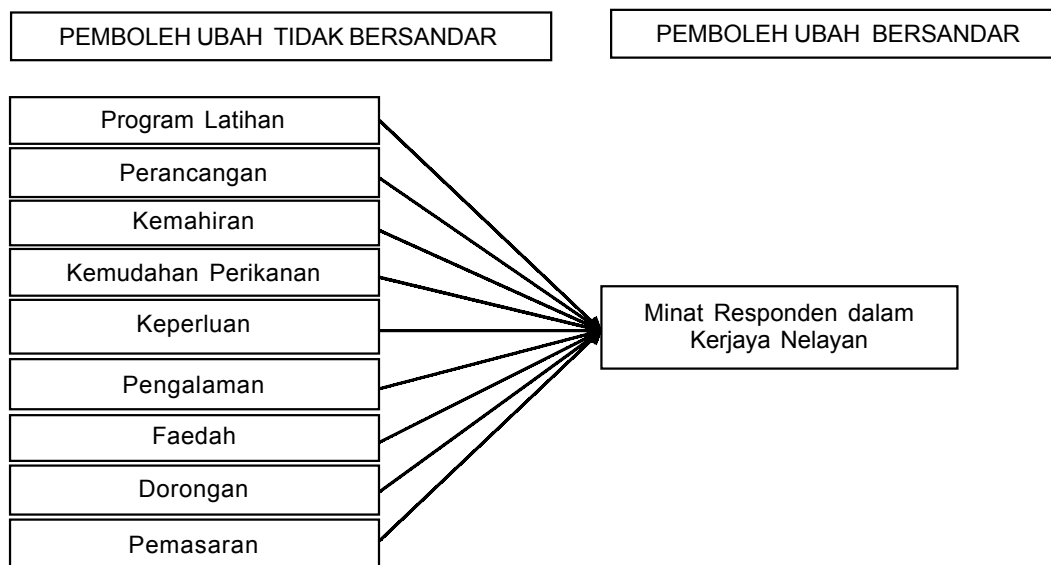
Teori Pemilihan Kerjaya Holland pula telah diperkenalkan pada tahun 1959 dan dikemaskini dalam tahun-tahun berikutnya. Teori ini memberi fokus kepada tipologi dan banyak dipengaruhi oleh Teori Tret serta Faktor. Sidek Mohd Noah (2003) menyatakan bahawa Teori Pemilihan Kerjaya Holland dibina berasaskan Teori Keselarasan Individu-Persekitaran dan ia mempunyai enam prinsip asas seperti berikut:

- (1) Pemilihan kerjaya seseorang individu ialah ekspresi personaliti, iaitu minat kerjaya,
- (2) Inventori minat ialah inventori personaliti,
- (3) Setiap individu mempunyai stereotaip sendiri berhubung dengan dunia pekerjaan yang akan mempengaruhi dalam membuat keputusan berkaitan pemilihan kerjaya,
- (4) Individu-individu dalam sesuatu bidang kerjaya mempunyai personaliti dan sejarah perkembangan peribadi yang serupa,
- (5) Individu dalam kumpulan yang mempunyai personaliti serupa akan bertindak balas dengan cara sama terhadap situasi dan masalah di samping membentuk suatu persekitaran interpersonal tipikal, dan
- (6) Kepuasan, kestabilan dan pencapaian di dalam kerjaya bergantung kepada darjah keselarasan antara jenis personaliti dengan persekitaran pekerjaan.

Kedua-dua teori ini dipilih kerana prinsipnya sesuai dengan masalah yang ingin dikaji. Kedua-dua teori ini juga sering digunakan oleh penyelidik tempatan seperti Sidek dalam kajian mereka untuk mengkaji perkembangan kerjaya.

3.1 Kerangka Konseptual Kajian

Rajah 1 menunjukkan program latihan, perancangan, kemahiran, kemudahan perikanan, keperluan, pengalaman, faedah, dorongan dan pemasaran adalah faktor-faktor yang berkait dengan minat responden. Sembilan faktor ini dikenal pasti melalui Analisis Faktor dan bertindak sebagai pemboleh ubah tidak bersandar. Manakala minat responden dalam kerjaya nelayan merupakan pemboleh ubah bersandar.

Rajah 1 Kerangka konseptual minat belia dalam kerjaya nelayan

4.0 METODOLOGI KAJIAN

Data kajian ini dikumpul dengan menggunakan instrumen yang diprauji terlebih dahulu. Instrumen yang telah diperbaiki diagihkan secara bersemuka kepada 365 orang responden di kalangan (1) anak Ahli Persatuan Nelayan Kawasan Kuala Besut dan (2) anak bukan Ahli Persatuan Nelayan Kawasan Kuala Besut. Mereka terlebih dahulu diingatkan supaya menjawab semua item secara jujur dan ikhlas mengikut pandangan mereka. Masa untuk menjawab soalan juga tidak dihadkan supaya responden tidak memberikan jawapan secara tergesa-gesa. Dari segi lokasi, Mukim Kuala Besut dipilih kerana menganggap kedua-kedua kumpulan ini dapat mewakili populasi belia lelaki di kalangan anak-anak nelayan daripada keluarga yang menjadi ahli Persatuan Nelayan Kawasan atau sebaliknya.

Sebanyak 54 item skala pemarkatan lima mata (1 - Sangat Tidak Minat, 2 - Tidak Minat, 3 - Tidak Pasti, 4 - Minat dan 5 - Sangat Minat) dalam Bahagian B instrumen telah dibentuk untuk mengukur faktor-faktor yang dijangka mempengaruhi minat responden dalam kerjaya nelayan. Sebanyak 21 item skala pemarkatan (1 - Sangat Tidak Setuju, 2 - Tidak Setuju, 3 - Tidak Pasti, 4 - Setuju dan 5 - Sangat Setuju) dalam

Bahagian C instrumen telah dibentuk untuk mengukur minat responden dalam kerjaya nelayan. Sebanyak 11 item bersifat positif (Minat) dan bakinya negatif (Tidak Minat). Jumlah skor minat setiap responden seterusnya dikategorikan kepada tiga tahap; iaitu rendah, sederhana dan tinggi mengikut nilai julat tertentu. Bagi menentukan perbezaan minat responden dalam kerjaya nelayan mengikut profil sosioekonomi signifikan atau tidak, Ujian ANOVA Sehalu dan Ujian-t Dua Sampel Bebas telah digunakan. Analisis Korelasi Pearson digunakan untuk menentukan perkaitan faktor-faktor yang mempengaruhi minat responden dalam kerjaya nelayan. Manakala Analisis Regresi Pelbagai digunakan bagi meramal sumbangan faktor-faktor yang mempengaruhi minat responden dalam kerjaya nelayan.

5.0 DAPATAN KAJIAN

5.1 Profil Sosioekonomi Responden

Jadual 1 Profil sosioekonomi responden

Profil sosioekonomi	Kategori	Bilangan (orang)	Peratus (%)
Umur	22 tahun ke bawah	31	8.49
	23 hingga 27 tahun	77	21.10
	28 hingga 32 tahun	87	23.84
	33 hingga 37 tahun	99	27.12
	38 tahun ke atas	71	19.45
Tempat tinggal	Bersama keluarga	119	32.60
	Rumah sendiri	203	55.62
	Menyewa	43	11.78
Status perkahwinan	Bujang	102	27.94
	Berkahwin	254	69.59
	Duda	9	2.47
Tahap pendidikan tertinggi	Ujian Penilaian Sekolah Rendah (UPSR) ke bawah	131	35.89
	Sijil Rendah Pelajaran (SRP)	120	32.88
	Sijil Pelajaran Malaysia (SPM) ke atas	114	31.23
Tempoh bekerja sekarang	6 tahun ke bawah	48	13.15
	7 hingga 9 tahun	60	16.44
	10 hingga 12 tahun	111	30.41
	13 tahun ke atas	146	40.00
Pendapatan sebulan	RM 600 ke bawah	48	13.15
	RM 601 hingga RM 900	123	33.70
	RM 901 hingga RM 1,200	111	30.41
	RM 1,201 ke atas	83	22.74
Keahlian keluarga dalam PNK	Tidak menjadi ahli	197	54.00
	Ahli	168	46.00

Responden kajian rata-rata berumur antara 33 hingga 37 tahun (27.12%), tinggal di rumah sendiri (55.62%), telah berkahwin (69.59%), berpendidikan di tahap Ujian Penilaian Sekolah Rendah ke bawah (33.89%), bekerja nelayan melebihi 13 tahun (40%), berpendapatan RM 601 hingga RM 900 sebulan (33.7%) dan keluarga mereka tidak menjadi ahli Persatuan Nelayan Kawasan (54%).

5.2 Tahap Minat Responden dalam Kerjaya Nelayan

Jadual 2 Tahap minat responden dalam kerjaya nelayan

Tahap minat	Bilangan (orang)	Peratus (%)
Rendah	47	12.88
Sederhana	281	76.98
Tinggi	37	10.14
Jumlah	365	100.00

Sebahagian besar (76.98%) responden mempunyai minat dalam kerjaya nelayan di tahap yang sederhana. Ini diikuti (12.88%) responden yang mempunyai minat dalam kerjaya nelayan adalah pada tahap yang rendah. Sebahagian kecil (10.14%) responden mempunyai minat dalam kerjaya nelayan pada tahap yang tinggi.

5.3 Perbezaan Minat Responden dalam Kerjaya Nelayan Mengikut Profil Sosioekonomi

Ujian ANOVA Sehalu dan Ujian-t Dua Sampel Bebas digunakan untuk menguji hipotesis pertama yang terdapat dalam kajian ini. Kedua-dua ujian ini digunakan untuk menentukan sama ada wujud perbezaan signifikan minat responden dalam kerjaya nelayan mengikut enam profil sosioekonomi. Antaranya ialah:

5.3.1 Umur

Jadual 3 Min dan sisihan piawai bagi perbezaan minat responden dalam kerjaya nelayan mengikut umur

Umur (tahun)	Bilangan (orang)	Min	Sisihan piawai
22 ke bawah	31	50.58	19.42
23 hingga 27	77	52.71	14.59
28 hingga 32	87	51.74	14.89
33 hingga 37	99	55.82	14.17
38 ke atas	71	56.54	14.30

Min responden yang berumur 38 tahun ke atas (56.54 atau 2.69 bagi skala 1 hingga 5) lebih tinggi sedikit berbanding 33 hingga 37 tahun (55.82 atau 2.66 bagi skala 1 hingga 5), 23 hingga 27 tahun (52.71 atau 2.51 bagi skala 1 hingga 5), 28 hingga 32 tahun (51.74 atau 2.46 bagi skala 1 hingga 5) dan 22 tahun ke bawah (50.58 atau 2.41 bagi skala 1 hingga 5).

Jadual 4 Ujian ANOVA Sehalu bagi perbezaan minat responden dalam kerjaya nelayan mengikut umur

Pemboleh ubah	Jumlah kuasa dua	dk	Min kuasa dua	F	Sig.
Antara kumpulan	1719.47	4	429.87	1.92	0.11
Dalam kumpulan	80589.36	360	223.86		
Jumlah	82308.83	364			

Perbezaan min antara kelima-lima kumpulan umur tidak berbeza secara signifikan di mana nilai F ($dk = 4, 360, p > 0.05$) = 1.92. Ini bermakna hipotesis nul adalah diterima. Keputusan Ujian ANOVA Sehalu menunjukkan tidak wujud perbezaan min yang signifikan minat responden dalam kerjaya nelayan antara kelima-lima kumpulan umur.

5.3.2 Tempat Tinggal

Jadual 5 Min dan sisihan piawai bagi perbezaan minat responden dalam kerjaya nelayan mengikut tempat tinggal

Tempat tinggal	Bilangan (orang)	Min	Sisihan piawai
Bersama keluarga	119	50.46	14.15
Rumah sendiri	203	55.28	15.34
Menyewa	43	56.83	14.62

Min responden menyewa (56.83 atau 2.71 bagi skala 1 hingga 5) lebih tinggi berbanding tinggal di rumah sendiri (55.28 atau 2.63 bagi skala 1 hingga 5) dan menetap bersama keluarga (50.46 atau 2.40 bagi skala 1 hingga 5). Perbezaan min antara ketiga-tiga kumpulan tempat tinggal adalah berbeza secara signifikan di mana nilai F ($dk = 2, 362, p = 0.01$) = 4.89. Ini bermakna hipotesis nul ditolak. Keputusan Ujian ANOVA Sehalu menunjukkan wujud perbezaan min yang signifikan minat responden dalam kerjaya nelayan antara ketiga-tiga kumpulan tempat tinggal.

Ujian *Post Hoc* ANOVA Tukey menunjukkan hanya dua pasangan kumpulan tempat tinggal mempunyai perbezaan min yang signifikan minat responden dalam kerjaya nelayan memandangkan nilai p kurang daripada 0.05. Nilai p pasangan kumpulan menetap bersama keluarga dan tinggal di rumah sendiri ialah 0.01. Nilai pasangan kumpulan menetap bersama keluarga dan menyewa ialah 0.04. Pasangan kumpulan tempat tinggal lain tidak signifikan memandangkan nilai p melebihi 0.05. Nilai signifikan pasangan kumpulan tinggal di rumah sendiri dan menyewa ialah 0.81.

5.3.3 Status Perkahwinan

Jadual 6 Min dan sisihan piawai bagi perbezaan minat responden dalam kerjaya nelayan mengikut status perkahwinan

Status perkahwinan	Bilangan (orang)	Min	Sisihan piawai
Bujang	102	51.60	15.43
Berkahwin	254	54.67	14.99
Duda	9	57.89	8.22

Min responden duda (57.89 atau 2.76 bagi skala 1 hingga 5) paling tinggi berbanding yang telah berkahwin (54.67 atau 2.60 bagi skala 1 hingga 5) dan bujang (51.60 atau 2.45 bagi skala 1 hingga 5). Perbezaan min antara ketiga-tiga kumpulan status perkahwinan adalah tidak berbeza secara signifikan di mana nilai F ($dk = 2, 362, p > 0.05$) = 1.84. Ini bermakna hipotesis nul diterima. Keputusan Ujian ANOVA Sehalu menunjukkan tidak wujud perbezaan min yang signifikan minat responden dalam kerjaya nelayan antara ketiga-tiga kumpulan status perkahwinan.

5.3.4 Tahap Pendidikan Tertinggi

Jadual 7 Min dan sisihan piawai bagi perbezaan minat responden dalam kerjaya nelayan mengikut tahap pendidikan tertinggi

Tahap pendidikan tertinggi	Bilangan (orang)	Min	Sisihan piawai
Ujian Penilaian Sekolah Rendah (UPSR) ke bawah	131	52.42	14.81
Sijil Rendah Pelajaran (SRP)	120	52.57	14.43
Sijil Pelajaran Malaysian (SPM) ke atas	114	56.97	15.59

Min responden yang berpendidikan di tahap Sijil Pelajaran Malaysia (SPM) ke atas (56.97 atau 2.71 bagi skala 1 hingga 5) lebih tinggi berbanding Sijil Rendah Pelajaran (52.57 atau 2.50 bagi skala 1 hingga 5) dan Ujian Penilaian Sekolah Rendah (UPSR) ke bawah (52.42 atau 2.49 bagi skala 1 hingga 5). Perbezaan min antara ketiga-tiga kumpulan tahap pendidikan tertinggi adalah berbeza secara signifikan di mana nilai F ($dk = 2, 362, p < 0.05$) = 3.53. Ini bermakna hipotesis nul ditolak. Keputusan Ujian ANOVA Sehala menunjukkan wujud perbezaan min yang signifikan minat responden dalam kerjaya nelayan antara ketiga-tiga kumpulan tahap pendidikan tertinggi.

Ujian *Post Hoc* ANOVA Tukey menunjukkan hanya pasangan kumpulan UPSR ke bawah dan SPM ke atas sahaja mempunyai perbezaan min yang signifikan minat responden dalam kerjaya nelayan memandangkan nilai p kurang daripada 0.05. Pasangan kumpulan tahap pendidikan tertinggi lain tidak signifikan memandangkan nilai masing-masing melebihi 0.05. Nilai signifikan pasangan kumpulan UPSR ke bawah dan SRP ialah 0.99. Nilai signifikan pasangan kumpulan SRP dan SPM ke atas ialah 0.06.

5.3.5 Tempoh Bekerja Sekarang

Jadual 8 Min dan sisihan piawai bagi perbezaan minat responden dalam kerjaya nelayan mengikut tempoh bekerja sekarang

Tempoh bekerja sekarang (tahun)	Bilangan (orang)	Min	Sisihan piawai
6 ke bawah	48	55.06	16.37
7 hingga 9	60	55.05	14.12
10 hingga 12	111	49.39	13.67
13 ke atas	146	56.45	15.32

Min responden yang bekerja melebihi 13 tahun ke atas lebih tinggi sedikit (56.45 atau 2.68 bagi skala 1 hingga 5) berbanding enam tahun ke bawah (55.06 atau 2.62 bagi skala 1 hingga 5), tujuh hingga sembilan tahun (55.05 atau 2.62 bagi skala 1 hingga 5), dan 10 hingga 12 tahun (49.39 atau 2.35 bagi skala 1 hingga 5). Perbezaan min antara keempat-empat kumpulan tempoh bekerja adalah berbeza secara signifikan di mana nilai F ($dk = 3, 361, p < 0.01$) = 5.10. Ini bermakna hipotesis nul ditolak. Keputusan Ujian ANOVA Sehala menunjukkan wujud perbezaan min yang signifikan minat responden dalam kerjaya nelayan antara keempat-empat kumpulan tempoh bekerja sekarang.

Ujian *Post Hoc* ANOVA Tukey menunjukkan hanya pasangan kumpulan tempoh bekerja 10 hingga 12 tahun dan 13 tahun ke atas sahaja mempunyai perbezaan min

yang signifikan minat dalam kerjaya nelayan memandangkan nilainya kurang daripada 0.01. Pasangan kumpulan tempoh bekerja lain tidak signifikan memandangkan nilai p masing-masing melebihi 0.01. Nilai signifikan pasangan kumpulan enam tahun ke bawah dan tujuh hingga sembilan tahun ialah 1.00. Nilai signifikan pasangan kumpulan enam tahun ke bawah dan 10 hingga 12 tahun ialah 0.12. Nilai pasangan kumpulan enam tahun ke bawah dan 13 tahun ke atas ialah 0.94. Nilai signifikan pasangan kumpulan tujuh hingga sembilan tahun dan 10 hingga 12 tahun ialah 0.08. Nilai signifikan pasangan kumpulan tujuh hingga sembilan tahun dan 13 tahun ke atas ialah 0.92.

5.3.6 Pendapatan Sebulan

Jadual 9 Min dan sisihan piawai bagi perbezaan minat responden dalam kerjaya nelayan mengikut pendapatan sebulan

Pendapatan sebulan (RM)	Bilangan (orang)	Min	Sisihan piawai
600 ke bawah	48	45.20	11.15
601 hingga 900	123	49.69	12.61
901 hingga 1,200	111	56.68	15.24
1,201 ke atas	83	61.40	15.68

Min responden yang memperoleh pendapatan melebihi RM 1,201 sebulan ke atas paling tinggi (61.40 atau 2.92 bagi skala 1 hingga 5) berbanding RM 901 hingga RM 1,200 (56.68 atau 2.69 bagi skala 1 hingga 5), RM 601 hingga RM 900 (49.69 atau 2.37 bagi skala 1 hingga 5) dan RM 600 ke bawah (45.20 atau 2.15 bagi skala 1 hingga 5). Perbezaan min minat responden dalam kerjaya nelayan antara keempat-empat kumpulan pendapatan sebulan adalah berbeza secara signifikan di mana nilai F ($dk = 3, 361, p < 0.01$) = 19.19. Ini bermakna hipotesis nul ditolak. Keputusan Ujian ANOVA Sehalu menunjukkan wujud perbezaan min yang signifikan minat responden dalam kerjaya nelayan antara keempat-empat kumpulan pendapatan sebulan.

Ujian *Post Hoc* ANOVA Tukey menunjukkan empat pasangan kumpulan pendapatan sebulan mempunyai perbezaan min yang signifikan minat responden dalam kerjaya nelayan memandangkan nilai masing-masing kurang daripada 0.01. Nilai signifikan pasangan kumpulan RM 600 ke bawah dan RM 901 hingga RM 1,200 ialah 0.00. Nilai signifikan pasangan kumpulan RM 600 ke bawah dan RM 1,201 ke atas ialah 0.00. Nilai signifikan pasangan kumpulan RM 601 hingga RM 900 dan RM 901 hingga RM 1,200 ialah 0.00. Nilai signifikan pasangan kumpulan RM 601 hingga RM 900 dan RM 1,201 ke atas ialah 0.00. Pasangan kumpulan pendapatan sebulan lain tidak signifikan memandangkan nilainya melebihi 0.01. Nilai signifikan pasangan

kumpulan RM 600 ke bawah dan RM 601 hingga RM 900 ialah 0.24. Nilai signifikan pasangan kumpulan RM 901 hingga RM 1,200 dan RM 1,201 ke atas ialah 0.09.

5.3.7 Keahlian Keluarga Dalam Persatuan Nelayan Kawasan (PNK)

Jadual 10 Min dan sisihan piawai bagi perbezaan minat responden dalam kerjaya nelayan mengikut keahlian keluarga dalam PNK

Keahlian keluarga dalam PNK	Bilangan (orang)	Min	Sisihan piawai
Tidak menjadi ahli	197	53.17	15.66
Menjadi ahli	168	54.73	14.27

Min keluarga responden yang menjadi ahli dalam Persatuan Nelayan Kawasan (PNK) lebih tinggi sedikit (54.73 atau 2.60 bagi skala 1 hingga 5) berbanding tidak menjadi ahli (53.17 atau 2.53 bagi skala 1 hingga 5). Perbezaan min yang sedikit ini tidak signifikan di mana nilai t ($dk = 363, p > 0.05$) = -0.99 . Ini bermakna hipotesis nul gagal ditolak. Keputusan Ujian-t Dua Sampel Bebas menunjukkan tidak wujud perbezaan min yang signifikan minat responden dalam kerjaya nelayan mengikut keahlian keluarga dalam PNK.

5.4 Perkaitan Faktor-faktor yang Mempengaruhi Minat Responden dalam Kerjaya Nelayan

Jadual 11 Ujian Korelasi Pearson 'r' bagi faktor-faktor yang mempengaruhi minat responden dalam kerjaya nelayan

Pemboleh ubah tidak bersandar	Nilai 'r'
Program latihan	-0.13*
Perancangan	0.05
Kemahiran	-0.09
Kemudahan perikanan	0.11*
Keperluan	0.12*
Pengalaman	-0.04
Faedah	0.14*
Dorongan	-0.01
Pemasaran	0.16*

* Pada aras signifikan 0.05.

Ujian Korelasi Pearson 'r' digunakan untuk menguji hipotesis kedua. Jadual 11 menunjukkan lima pemboleh ubah tidak bersandar, iaitu program latihan ($r = -0.13$, $p < 0.05$), kemudahan perikanan ($r = 0.11$, $p < 0.05$), keperluan ($r = 0.12$, $p < 0.05$), faedah ($r = 0.14$, $p < 0.05$) dan pemasaran ($r = 0.16$, $p < 0.05$) mempunyai perkaitan yang signifikan dengan minat responden dalam kerjaya nelayan memandangkan nilai p masing-masing kurang daripada 0.05. Ini bermakna hipotesis nul ditolak kerana Ujian Korelasi Pearson 'r' menunjukkan wujud perkaitan yang signifikan antara program latihan, kemudahan perikanan, keperluan, faedah dan pemasaran dengan minat responden dalam kerjaya nelayan.

Sebaliknya empat pemboleh ubah tidak bersandar lagi, iaitu perancangan ($r = 0.05$, $p > 0.05$), kemahiran ($r = -0.09$, $p > 0.05$), pengalaman ($r = -0.04$, $p > 0.05$) dan dorongan ($r = -0.01$, $p > 0.05$) tidak mempunyai perkaitan yang signifikan dengan minat responden dalam kerjaya nelayan memandangkan nilai p masing-masing melebihi 0.05. Ini bermakna hipotesis nul diterima kerana Ujian Korelasi Pearson 'r' menunjukkan tidak wujud perkaitan yang signifikan antara perancangan, kemahiran, pengalaman dan dorongan dengan minat responden dalam kerjaya nelayan. Pemboleh ubah ini tidak dimasukkan ke dalam Analisis Regresi Pelbagai untuk menguji hipotesis kajian yang seterusnya.

5.5 Meramal Sumbangan Faktor-faktor yang Mempengaruhi Minat Responden dalam Kerjaya Nelayan

Nilai R^2 sebanyak 0.16 menunjukkan bahawa 16 peratus perubahan dalam pemboleh ubah kriterion adalah disebabkan oleh sumbangan pemboleh ubah peramal. Perubahan sebanyak 16 peratus ini adalah signifikan, iaitu nilai F ($dk = 5, 100$, $p < 0.01$) = 3.84. Analisis Regresi Pelbagai menunjukkan wujud sumbangan signifikan antara faktor-faktor yang mempengaruhi minat responden dalam kerjaya nelayan.

Program latihan ($\beta = -0.21$, $p < 0.05$), faedah ($\beta = 0.20$, $p < 0.05$) dan pemasaran ($\beta = 0.22$, $p < 0.05$) merupakan peramal signifikan minat responden dalam kerjaya nelayan memandangkan nilai p masing-masing kurang daripada 0.05. Ini bermakna program latihan, faedah dan pemasaran merupakan faktor yang mempengaruhi minat responden dalam kerjaya nelayan. Manakala kemudahan perikanan ($\beta = -0.17$, $p > 0.05$) dan keperluan ($\beta = -0.08$, $p > 0.05$) adalah bukan peramal minat responden dalam kerjaya nelayan memandangkan nilai p masing-masing melebihi 0.05.

6.0 RUMUSAN

6.1 Profil Sosioekonomi Responden

Kajian ini meramalkan sebahagian besar nelayan dalam tempoh sepuluh tahun akan datang di Mukim Kuala Besut adalah terdiri daripada golongan berusia kerana

kebanyakan responden berumur antara 33 hingga 37 tahun. Penghijrahan anak-anak nelayan yang berumur sekitar 20 tahun ke sektor luar tradisi seperti perkilangan menjadi punca kerjaya tradisional semakin terpinggir di kalangan mereka. Dapatan ini selari dengan penemuan kajian terdahulu yang dijalankan oleh Chee (1982). Kajian ini juga berjaya meramalkan bilangan anak nelayan yang masih meneruskan kerjaya keluarga mereka di Mukim Kuala Besut semakin merosot dalam tempoh sepuluh tahun akan datang. Kemosrotan ini berpunca daripada sikap nelayan yang enggan membentuk barisan pelapis di kalangan anggota keluarga dan kurang berminat memupuk minat anak-anak mereka menjadi seorang nelayan. Sikap sedemikian boleh mengubah corak guna tenaga dalam sektor perikanan di mukim ini pada masa depan. Dapatan ini hampir selari dengan penemuan kajian oleh Muhamad Suhaidi (2003) mengenai strategi kehidupan dan pekerjaan masyarakat Melayu pesisir Sarawak.

6.2 Tahap Minat Responden dalam Kerjaya Nelayan

Kajian ini menunjukkan responden mempunyai minat dalam kerjaya nelayan di tahap yang berbeza, iaitu tinggi, sederhana dan rendah. Bagi anak nelayan yang menunjukkan minat yang tinggi, mereka meneruskan kerjaya ini kerana desakan ekonomi, ingin menyara keluarga, susah mendapat pekerjaan lain, serasi dengan persekitaran pekerjaan dan telah biasa membaiki peralatan menangkap ikan sejak kecil lagi. Dapatan ini menyokong penemuan kajian Normalakasuma (1993) di Kemaman, Terengganu.

Manakala bagi responden yang menunjukkan minat di tahap sederhana pula, mereka berpendapat pekerjaan sebagai nelayan banyak bergantung kepada pelbagai elemen luaran seperti cuaca. Elemen ini menyebabkan aktiviti nelayan terbatas kepada 15 hari sahaja dalam sebulan dan hanya turun ke laut menangkap ikan jika cuaca mengizinkan. Pada musim tengkujuh, responden tidak dapat turun ke laut kerana ombak bergelora dan membahayakan bot-bot tangkapan ikan yang kecil. Bilangan hari bekerja yang singkat dan tidak menentu menjejaskan minat sebahagian besar responden untuk menjadi seorang nelayan. Dapatan yang sama dikemukakan oleh Abdullah (1994). Minat responden juga dipengaruhi oleh peranan yang dimainkan oleh agensi Kerajaan seperti Jabatan Perikanan dan Lembaga Kemajuan Ikan Malaysia (LKIM) kerana setakat ini kurang berkesan menarik minat belia nelayan. Karenah birokrasi menjadi punca responden tidak dapat meningkatkan produktiviti mereka ke tahap yang lebih baik dan masih kekal di takuk lama. Bagi responden yang menunjukkan minat di tahap yang rendah, pendapatan terhad menyebabkan mereka kurang berminat menjadi nelayan. Mereka memberi alasan lebih gemar menjadi nelayan pesisir pantai daripada bekerja di sektor laut dalam. Selain dari tempoh berada di laut yang singkat, responden tidak perlu bermalam di tengah laut dan meninggalkan keluarga dalam tempoh lama. Alasan yang sama diberikan oleh Elliston (1977).

6.3 Perbezaan Minat Responden dalam Kerjaya Nelayan mengikut Profil Sosioekonomi

Keputusan Ujian ANOVA Sehalu, menunjukkan wujud perbezaan minat dalam kerjaya nelayan mengikut tempat tinggal, tahap pendidikan tertinggi, tempoh bekerja sekarang dan pendapatan sebulan.

6.3.1 Tempat Tinggal

Responden menetap bersama keluarga, tinggal di rumah sendiri dan menyewa didapati mempunyai minat yang berbeza. Persekitaran tempat tinggal mempengaruhi minat responden dalam kerjaya nelayan. Responden yang tinggal bersama keluarga menjadikan bapa mereka sebagai sumber maklumat tentang kehidupan nelayan. Kedudukan rumah responden yang berdekatan dengan kawasan pantai mendedahkan kehidupan mereka tentang persekitaran laut. Responden yang tinggal menyewa sangat memerlukan kerjaya ini kerana kehidupan mereka tidak bergantung kepada harta peninggalan keluarga dan perlu berfikir tentang masa depannya dengan menjadikan laut sebagai sumber pendapatan utama. Ini menyebabkan responden yang menyewa lebih berminat untuk menjadi nelayan.

6.3.2 Tahap Pendidikan Tertinggi

Tahap pendidikan juga mempengaruhi minat responden dalam kerjaya nelayan. Responden yang berpendidikan rendah sangat bergantung kepada aktiviti laut kerana sukar mencari pekerjaan yang lain. Manakala responden yang berpendidikan lebih baik juga terpaksa bekerja sebagai nelayan kerana tiada pekerjaan lain dan mereka tidak mahu berhijrah ke bandar.

6.3.3 Tempoh Bekerja Sekarang

Responden bekerja sebagai nelayan selama enam tahun ke bawah, tujuh hingga sembilan tahun, 10 hingga 12 tahun, 13 tahun ke atas mempunyai minat yang berbeza dalam kerjaya nelayan. Responden yang bekerja sebagai nelayan dalam tempoh yang agak lama telah dapat menyesuaikan diri dengan persekitaran kerja. Manakala, responden yang baru bekerja terpaksa menyesuaikan diri dengan persekitaran kerja. Ini menyebabkan responden yang telah lama bekerja sebagai nelayan mempunyai minat lebih tinggi dalam kerjaya tersebut.

6.3.4 Pendapatan Sebulan

Responden yang berpendapatan bulanan sebanyak RM 600 ke bawah, RM 601 hingga RM 900, RM 901 hingga RM 1,200 dan RM 1,201 ke atas mempunyai minat yang berbeza dalam kerjaya nelayan. Salah satu penyebab yang menjadi punca kepada

berlakunya perbezaan pendapatan ialah kerajinan responden untuk turun ke laut menangkap ikan. Bagi responden yang rajin, mereka mampu memperolehi pendapatan yang tinggi. Sebaliknya, responden yang kurang turun ke laut untuk menangkap ikan akan memperolehi pendapatan yang agak rendah. Responden yang berpendapatan tinggi kerana rajin menangkap ikan lebih berminat dalam kerjaya nelayan.

6.4 Perkaitan Faktor-faktor yang Mempengaruhi Minat Responden dalam Kerjaya Nelayan

Program latihan anjuran Jabatan Perikanan dan Lembaga Kemajuan Ikan Malaysia (LKIM) mempunyai kaitan yang sangat lemah dan negatif dengan minat responden dalam kerjaya nelayan. Ini bermakna, usaha Jabatan Perikanan dan LKIM menganjurkan program latihan kurang berkesan untuk menjadikan responden berminat menjadi nelayan. Hal ini wujud disebabkan tempoh masa dan lokasi penganjuran kursus yang diadakan kurang sesuai dengan aktiviti harian responden. Malah, agihan bantuan Jabatan Perikanan dan LKIM yang dibolot oleh sesetengah pihak telah memberi persepsi yang negatif terhadap responden dan menyebabkan mereka kurang berminat untuk menjadi nelayan.

Kemudahan yang disediakan di kompleks pendaratan ikan milik LKIM di Mukim Kuala Besut mempunyai perkaitan yang sangat lemah dan positif dengan minat responden dalam kerjaya nelayan. Ini bermakna tindakan Kerajaan menyediakan kompleks perikanan tersebut tidak berupaya menarik minat responden untuk menjadi nelayan.

Keperluan tertentu seperti peralatan menangkap ikan lebih baik, jeti pendaratan berdekatan kampung dan kemahiran membaiki jaring mempunyai kaitan yang sangat lemah dan positif dengan minat responden. Begitu juga dengan program anjuran Kerajaan Negeri Terengganu, Jabatan Perikanan dan Bank Pertanian Malaysia (BPM) yang memberi faedah kepada nelayan didapati mempunyai kaitan yang sangat lemah dan positif dengan minat responden. Pihak BPM sukar memberi pinjaman kepada responden kerana kerjaya nelayan tidak menjamin pendapatan bulanan yang tetap. Situasi ini menjadikan responden mempunyai minat yang sangat lemah dalam kerjaya nelayan walaupun mereka telah mengikuti program lain anjuran Kerajaan Negeri Terengganu dan Jabatan Perikanan. Situasi ini mendorong sebahagian besar responden kekal menjadi nelayan biasa atau buruh upahan di atas bot tangkapan ikan.

Seterusnya, aktiviti pemasaran hasil tangkapan nelayan juga mempunyai perkaitan yang sangat lemah dan positif dengan minat responden. Aktiviti membeli dan menjual ikan yang dijalankan responden banyak bergantung kepada modal yang ada pada mereka. Justeru, golongan peraih masih menjadi pemain utama dalam aktiviti pemasaran hasil tangkapan nelayan sehingga harga ikan di pasaran menjadi tidak menentu sehingga menjejaskan pendapatan responden. Situasi ini menjadikan responden mempunyai minat yang sangat rendah dalam kerjaya nelayan.

6.5 Meramal Sumbangan Faktor-faktor yang Mempengaruhi Minat Responden dalam Kerjaya Nelayan

Keputusan analisis Regresi Pelbagai menunjukkan bahawa wujud tiga faktor yang mempengaruhi minat responden dalam kerjaya nelayan. Faktor-faktor ini ialah program latihan, faedah dan pemasaran. Di antara tiga faktor ini, faktor yang paling dominan ialah pemasaran, diikuti faedah dan program latihan.

Aktiviti pemasaran yang diceburi sebahagian besar responden masih mampu memberi sumbangan dan ruang kepada mereka untuk meningkatkan taraf sosioekonomi. Walaupun responden yang terlibat dalam pemasaran menghadapi kesukaran mendapatkan modal, tetapi masalah sedemikian tidak menjejaskan minat dalam kerjaya mereka kerana hasil tangkapan laut mudah dibeli dan dijual di pasaran. Responden lebih gemar menjalankan kegiatan mereka secara kecil-kecilan. Mereka memperolehi keuntungan yang sedikit, tidak tetap dan terpaksa bersaing dengan peraih. Program anjuran Kerajaan Negeri Terengganu, Jabatan Perikanan dan Bank Pertanian Malaysia (BPM) yang memberi faedah kepada nelayan telah memberi kesan kepada minat responden untuk menjadi nelayan. Walaupun responden menghadapi rintangan dalam mendapatkan pinjaman kewangan dari BPM, tetapi masalah sedemikian tidak menjejaskan minat mereka menjadi seorang nelayan. Perkara ini disebabkan pekerjaan nelayan tidak memerlukan modal yang besar sekiranya responden hanya mahu menjual tenaga mereka di atas bot tangkapan ikan sebagai tenaga buruh upahan.

Program latihan anjuran Jabatan Perikanan dan LKIM memberi manfaat kepada sebahagian besar responden yang pernah mengikutinya. Walaupun wujud beberapa kelemahan seperti tempoh mengikuti latihan terlalu lama, lokasi penganjuran yang jauh daripada tempat tinggal dan masalah birokrasi, tetapi perkara sedemikian tidak menjejaskan minat responden. Program latihan anjuran Jabatan Perikanan dan LKIM mampu meningkatkan kecekapan responden. Dapatan ini hampir selari dengan teori yang dikemukakan oleh Super (1952), iaitu keputusan berhubung kerjaya seseorang di sepanjang hidupnya mempunyai pertalian dengan beberapa faktor penentu, iaitu ekonomi, sosial dan psikologi. Proses perkembangan kerjaya bukan sahaja melibatkan faktor luaran antara individu dengan dunia pekerjaan, malah melibatkan faktor dalaman antara keperluan individu, dan ibu bapa dengan pengaruh kebudayaan (Sidek, 2003). Penemuan kajian ini juga menyokong dan berkait dengan Prinsip-Prinsip Asas Teori Holland (1973, 1978, 1985) iaitu setiap individu mempunyai stereotaip sendiri berhubung dengan dunia pekerjaan. Stereotaip ini akan mempengaruhi individu dalam membuat keputusan yang berkaitan dengan pemilihan kerjaya. Pemilihan kerjaya oleh setiap individu merupakan ekspresi personaliti, iaitu minat kerjaya (Sidek, 2003). Oleh itu, dapatan kajian ini telah membuktikan bahawa minat seseorang individu terhadap sesuatu kerjaya seperti menjadi seorang nelayan dipengaruhi oleh beberapa faktor iaitu pemasaran, faedah dan program latihan.

7.0 CADANGAN

Hasil kajian ini telah menimbulkan beberapa implikasi kepada sektor perikanan dan mengemukakan beberapa cadangan seperti berikut:

7.1 Cadangan untuk Responden di Komuniti Kajian

- (1) Responden dinasihatkan tidak terus-menerus bergantung atau menjual hasil tangkapan mereka kepada orang tengah dan mengamalkan amalan sara diri. Malah responden perlu mengambil alih peranan yang dimainkan oleh orang tengah dengan menjual sendiri hasil tangkapan kepada orang awam.
- (2) Responden dinasihatkan supaya tidak meminggirkan apa yang ada pada keluarga mereka. Malah mempelajari ilmu yang ada pada keluarga bukan sahaja sebagai hobi tetapi perlu dijadikan satu budaya bagi mengekalkan warisan turun-temurun.
- (3) Responden juga tidak perlu mengharapkan majikan mereka mencarum dalam skim perlindungan insuran. Responden sepatutnya membuat caruman sendiri dalam skim perlindungan insuran supaya masa depan mereka lebih terjamin.
- (4) Musim tengkujuh menyebabkan hampir kesemua bot tangkapan ikan tidak dapat turun ke laut. Oleh itu, responden hendaklah melibatkan diri dalam pekerjaan lain yang berkaitan dengan kerjaya mereka untuk mengisi masa lapang. Menerusi cara ini, responden tidak lagi menganggur pada musim tengkujuh.
- (5) Persatuan Nelayan Kawasan (PNK) merupakan sebuah organisasi bertanggungjawab secara langsung terhadap nasib nelayan di peringkat akar umbi. Oleh yang demikian, responden perlu melibatkan diri dalam aktiviti anjuran PNK untuk memperolehi bantuan dan kemudahan yang disediakan Kerajaan.

7.2 Cadangan untuk Kerajaan dan Persatuan Nelayan Kawasan (PNK)

- (1) Tiada maklumat lengkap mengenai jumlah sebenar bilangan belia yang bekerja sebagai nelayan di setiap komuniti tradisional di seluruh negara. Oleh itu, Kerajaan perlu membuat bancian terperinci mengenai belia yang bekerja sebagai nelayan dalam komuniti tradisional dan dijadikan asas bagi menggubal satu rancangan pembangunan yang lebih tersusun.
- (2) Pengambilan tenaga kerja asing di tengah-tengah kekurangan pekerja tempatan di sektor perikanan perlu ditangani dengan cara berhemah dan pihak Kerajaan hendaklah berusaha menggubal atau menyesuaikan *Employment Act and Regulations* supaya ianya sesuai digunakan mengikut keperluan semasa.
- (3) Penyampaian dasar-dasar Kerajaan dalam sektor perikanan kepada nelayan adalah sangat penting supaya golongan sasaran ini menyedari kepentingannya. Oleh itu, Kementerian Pertanian dan Industri Asas Tani perlu melatih staf mereka dalam bidang penyampaian maklumat bagi mengelakkan tanggapan yang boleh mengurangkan keyakinan rakyat terhadap agensi Kerajaan.

- (4) Perancangan dan kemudahan perikanan yang diberikan oleh LKIM yang kurang memberi kesan kepada nelayan hendaklah dikaji semula.
- (5) Pihak kerajaan mewujudkan satu pelan tindakan jangka panjang di peringkat pusat khusus untuk membangunkan belia nelayan. Bagi mencapai hasrat ini, Kementerian Pertanian dan Industri Asas Tani perlu menubuhkan satu panel meja bulat yang dianggotai oleh golongan profesional dan pakar dalam bidang pembangunan komuniti nelayan. Panel ini hendaklah merangka satu pelan pembangunan kampung-kampung tradisional nelayan di pesisir pantai serta di pulau.
- (6) Syarat-syarat yang dikenakan institusi kewangan seperti Bank Pertanian Malaysia kepada nelayan perlu diteliti semula mengikut perkembangan semasa negara dan perubahan sosioekonomi nelayan. Dicadangkan agar Bank Pertanian Malaysia (Agrobank) menjadi pemangkin kepada pembangunan nelayan dan lebih prihatin terhadap aspirasi negara untuk melahirkan usahawan di kalangan nelayan, dan sekali gus berusaha untuk memodenkan kampung tradisional nelayan.

RUJUKAN

- Abdullah Malim Baginda. 1994. Ke Arah Mempelbagaikan Aktiviti Nelayan. Dalam Mohd. Yaakub Hj. Johari, Chang Shui Kiong dan Mary Sintoh (ed). *Komuniti Nelayan: Cabaran, Harapan dan Masa Depan*. Yayasan Konrad Adenauer.
- Ahmad Shariffuddin Abd. Aziz. 2001. Penduduk Kuala Kurau mengharapkan perhatian Kerajaan. Dalam laman web, <http://www.berita.perak.gov.my/april2001/kolumnis%20-%202.htm>
- Berita Harian. 3 Julai 2004. Timur: Jeti uzur bimbangkan nelayan Chukai. The New Straits Times Press (M) Bhd. Biro Rundingan dan Inovasi Universiti Kebangsaan Malaysia. 1997. *Laporan Akhir Kajian Sosioekonomi Nelayan Johor*. Bangi: Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Che Deraman Che Mat. 2004. Temubual. Penghulu Mukim Kuala Besut. Pejabat Majlis Daerah dan Tanah Besut.
- Chee, O. Y. 1982. *Perubahan Sosioekonomi di Kampung Hujung Tanjong, Kuala Terengganu: Satu Penilaian dari Segi Perancangan Sosial*. Latihan Ilmiah Ijazah Sarjana Muda yang tidak diterbitkan. Jabatan Antropologi dan Sosiologi, Universiti Kebangsaan Malaysia. Bangi.
- Elliston, G. R. 1977. Some Problems in the Future Development of the Marine Fishing Industry. Working paper presented at the Malaysian Fisheries: A Diminishing Resource. A Seminar Organized by the Consumers' Association of Penang, 16th July.
- Firth, Raymond. 1990. *Nelayan Melayu: Ekonomi Tani Mereka*. (Terjemahan Yaacob Harun dan Nor Hasnah Moin). Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Hazil Sardi Soliano. 2002. *Persepsi Nelayan Mengenai Beberapa Aspek Industri Perikanan dan Sosioekonomi Masyarakat Nelayan di Kampung Kuala Pahang*. Laporan Projek Ijazah Sarjana Muda yang tidak diterbitkan. Fakulti Sains dan Teknologi, Kolej Universiti Sains dan Teknologi Malaysia. Kuala Terengganu.
- Ishak Shari. 1990. *Ekonomi Nelayan: Pengumpulan Modal, Perubahan Teknologi dan Perbezaan Ekonomi*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Jabatan Perikanan. 1999. *Laporan Tahunan Perangkaan Jabatan Perikanan Terengganu 1999*. Jabatan Perikanan Terengganu.
- Jabatan Perikanan. 2000. *Laporan Tahunan Perangkaan Jabatan Perikanan Terengganu 2000*. Jabatan Perikanan Terengganu.
- Jomo, K. S. 1991. *Fishing for Trouble: Malaysian Fisheries, Sustainable Development and Inequality*. Kuala Lumpur: University of Malaya.

- Lembaga Kemajuan Ikan Malaysia (LKIM). 1998. *Laporan Kajian Sosioekonomi Nelayan 1995*. Kuala Lumpur: Kementerian Pertanian Malaysia.
- Mary, S. dan Kiong, C. S. 1994. Profil Sosioekonomi Isirumah Nelayan di Sabah. Dalam Mohd. Yaakub Hj. Johari, Chang Shui Kiong dan Mary Sintoh (ed). *Komuniti Nelayan: Cabaran, Harapan dan Masa Depan*. Yayasan Konrad Adenauer.
- Mohamad Salleh. 1982. *Teknologi dan perkembangan modal, kesannya ke atas kehidupan masyarakat Melayu: Satu kajian kes di Kampung Chendering, Kuala Terengganu*. Latihan Ilmiah Ijazah Sarjana Muda yang tidak diterbitkan. Jabatan Antropologi dan Sosiologi, Universiti Kebangsaan Malaysia. Bangi.
- Muhamad Suhaidi Salleh. 2003. Strategi Kehidupan dan Pekerjaan Masyarakat Melayu Pesisir Sarawak. Fakulti Sains Sosial. Universiti Malaysia Sarawak. Dalam laman web, <http://www.fss.unimas.my>
- Mohammad Raduan Mohd. Ariff. 1988. *Perusahaan Perikanan di Semenanjung Malaysia*. Kuala Lumpur: Universiti Malaya.
- Mohamad Yusoff. 2004. Temubual. Pengurus Besar Lembaga Kemajuan Ikan Malaysia Daerah Besut/Pengerusi Persatuan Nelayan Daerah Besut. Pejabat Lembaga Kemajuan Ikan Malaysia Daerah Besut.
- Normalakasuma Mustapha. 1993. *Konflik dan Tolak Ansur: Industri Petroleum dan Penempatan Semula Penduduk di Kampung Teluk Mengkuang, Kemaman, Terengganu*. Tesis Ijazah Doktor Falsafah yang tidak diterbitkan. Jabatan Pengajian Pembangunan Manusia, Institut Pengajian Tinggi, Universiti Malaya. Kuala Lumpur.
- Panel Perbincangan Meja Bulat, Kementerian Belia dan Sukan. 2004. *Deraf Kelima Pelan Tindakan Pembangunan Belia Nasional: Ke arah Mewujudkan Belia Cemerlang, Gemilang dan Terbilang*. Kuala Lumpur: Kementerian Belia dan Sukan.
- Rozhan Othman. 2002. *Pengurusan Personel dan Perancangan Guna Tenaga*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Ruslidaini Akmal Idris. 2001. *Sosioekonomi dan Pembangunan dalam Komuniti Nelayan: Satu Kajian Kes di Kampung Air Tawar, Besut Terengganu*. Latihan Ilmiah Ijazah Sarjana Muda yang tidak diterbitkan. Jabatan Antropologi dan Sosiologi, Fakulti Sastera dan Sains Sosial, Universiti Malaya. Kuala Lumpur.
- Saadullah Suhaimi. 1981. Dasar dan Strategi Perancangan dalam Perusahaan Perikanan di bawah Rancangan Malaysia Keempat. Kertas kerja dibentangkan di Seminar Peranan Pengurus dalam Pembangunan Masyarakat Nelayan. Kuala Lumpur. Anjuran Lembaga Kemajuan Ikan Malaysia (LKIM), 19-21 Februari.
- Sharifah Zaleha Syed Hassan. 1973. *Masyarakat dan konflik di Kampung Hujung Dawai*. Tesis Ijazah Sarjana yang tidak diterbitkan. Jabatan Antropologi dan Sosiologi, Fakulti Sastera dan Sains Sosial. Universiti Malaya. Kuala Lumpur.
- Sidek Mohd Noah. 2003. *Perkembangan Kerjaya: Teori dan Praktis*. Serdang: Universiti Putra Malaysia.
- Tengku Mahmud Mansor. 1994. *Konsep Kawasan Pembangunan Nelayan (KPN) sebagai Satu Strategi Pembangunan: Satu Kajian Kes KPN di Besut, Terengganu*. Tesis Ijazah Doktor Falsafah yang tidak diterbitkan. Jabatan Pengajian Melayu, Fakulti Sastera dan Sains Sosial. Universiti Malaya. Kuala Lumpur.
- Unit Perancang Ekonomi, Jabatan Perdana Menteri. 1996. *Laporan Rancangan Malaysia Ketujuh 1996-2000*. Kuala Lumpur: Percetakan Nasional Malaysia Berhad.
- Unit Perancang Ekonomi, Jabatan Perdana Menteri. 2001. *Laporan Rancangan Malaysia Kelapan 2001-2005*. Kuala Lumpur: Percetakan Nasional Malaysia Berhad.
- Unit Perancang Ekonomi, Jabatan Perdana Menteri. 2006. *Laporan Rancangan Malaysia Kesembilan 2006-2010*. Kuala Lumpur: Percetakan Nasional Malaysia Berhad.
- Unit Pengurusan Maklumat Negeri. 2006. Data Asas Negeri. Kerajaan Negeri Terengganu. Dalam laman web, <http://www.terengganu.gov.my>
- Wan Hashim Wan Teh. 1990. *Komuniti Nelayan di Pulau Pangkor: Beberapa Aspek Ekonomi dan Sosial*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Wan Mohd Nazulkipli Wan Abd. Ghani. 1995. *Penglibatn Buruh Perikanan Thai dalam Industri Perikanan di Negeri Terengganu: Kajian Kes di Kuala Besut*. Latihan Ilmiah Ijazah Sarjana Muda yang tidak diterbitkan. Jabatan Pengajian Asia Tenggara, Fakulti Sastera dan Sains Sosial, Universiti Malaya. Kuala Lumpur.
- Wan Mohd Wan Ibrahim. 1980. *Komuniti Nelayan di Kuala Besut, Besut Terengganu: Satu Kajian ke atas Struktur Sosioekonomi dan Pembangunan*. Latihan Ilmiah Ijazah Sarjana Muda yang tidak diterbitkan. Jabatan Antropologi dan Sosiologi, Fakulti Sastera dan Sains Sosial, Universiti Malaya. Kuala Lumpur.

- Wan Noor Ashikin Endut. 1996. *Pembangunan Besut Baru: Kajian mengenai Persepsi dan Penyertaan Komuniti Nelayan di Kuala Besut, Besut Terengganu*. Latihan Ilmiah Ijazah Sarjana Muda yang tidak diterbitkan. Jabatan Antropologi dan Sosiologi, Fakulti Sastera dan Sains Sosial, Universiti Malaya. Kuala Lumpur.
- Warga Nelayan Masih Perlukan Khidmat LKIM. 2005. Nelayan pukak tangkul Kuala Terengganu. Dalam laman web, <http://agrolink.moa.my/moal/newspaper/aduan/hn980825.html>
- Zaimah Darawi. 1996. Program institut latihan dan pengembangan pertanian. Dalam Abd. Malik Ismail dan Mohaini Tajudin (ed). *Institusi Pertanian: Peranan, Masalah dan Keberkesanan*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.